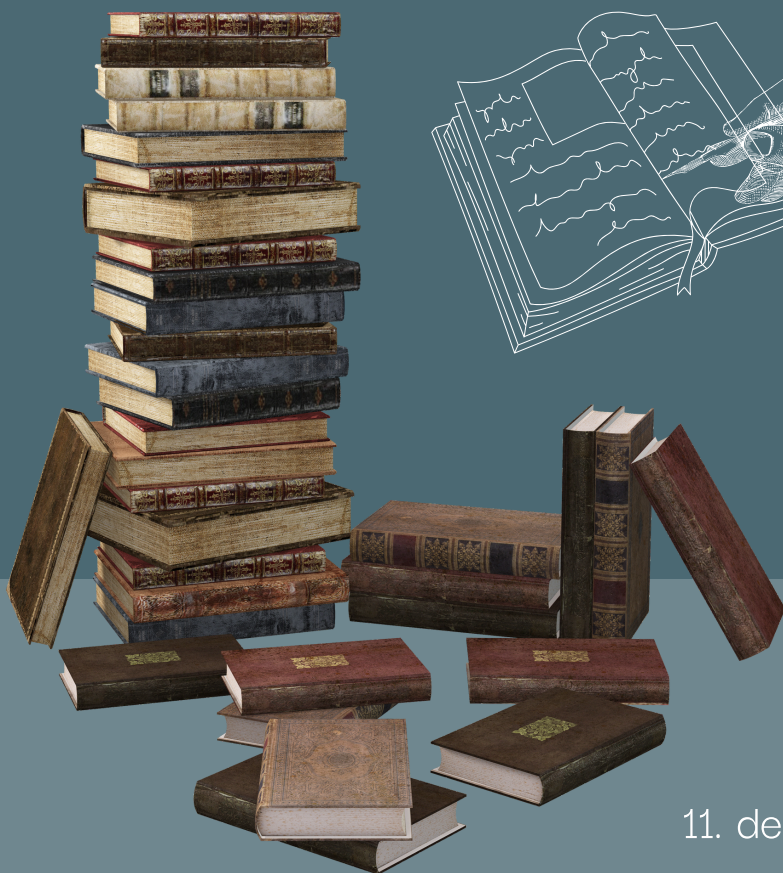

Katoliški inštitut
Fakulteta za pravo in ekonomijo

POMEN SV. CIRILA IN METODA V DUHOVNEM, KULTURNEM IN POLITIČNEM ŽIVLJENJU SLOVANSKIH NARODOV

11. december 2025

O SIMPOZIJU

Znanstveni simpozij »Pomen sv. Cirila in Metoda v duhovnem, kulturnem in političnem življenju slovanskih narodov« sovpada s 40. obletnico izida papeške enciklike *Slavorum Apostoli* (Apostola Slovanov, 1985), ki je močno zaznamovala čas in družbene razmere, v katerih je nastala, obenem pa predstavila pomen svetih bratov Cirila in Metoda v evropski zgodovini in njuno sporočilo za sodobni čas. Katoliška Cerkev je zgled njenega poslanstva postavila v službo preseganja politične, družbene in verske razdeljenosti ter nasproti različnim oblikam neenotnosti poudarila pot skupnih demokratičnih vrednot in ekumenizma.

Pomen sv. Cirila in Metoda je posebej pomemben za slovanske narode in njihov prispevek k oblikovanju evropskega duhovnega prostora. Njihova naloga je po vzoru cirilmetodijske ideje postala povezovati Vzhod in Zahod na temelju medsebojne edinosti. Papež je prispevek Slovanov h graditvi kulture sobivanja ovrednotil z besedami: »V celoti želimo sprejeti vse, kar so slovanski narodi prinesli in še prinašajo v duhovno dediščino Cerkve in človeštva.« (Apostola Slovanov 31)

Namen simpozija je osvetliti večplastnost izročila svetih bratov skozi zgodovinsko, teološko, kulturno in politično perspektivo ter poudariti njegovo aktualnost za sodobni čas. Prispevki in razprave udeležencev prispevajo k interdisciplinarni osvetlitvi vpliva idej sv. Cirila in Metoda na verski razvoj, oblikovanje kulturnih identitet in narodnokonstitutivnih procesov v duhu spoštovanja in dialoga.

PROGRAM SIMPOZIJA

12:45 - 13:00 ZBIRANJE UDELEŽENCEV

13. 00 UVODNI POZDRAV

- Mitja Steinbacher, dekan FPE
- ljubljanski nadškof metropolit msgr. Stanislav Zore

13.15 PRVI PANEL (moderator: Boštjan Udovič)

Zgodovinski vidiki

- Martin Bele: Spodnja Panonija v 9. stoletju
- Aleš Maver: Nasprotniki svetih bratov in drugi zaviralci pokristjanjevalnih procesov med 7. in 10. stoletjem
- Simon Malmenvall: Temelji razumevanja Cirila in Metoda v luči slovenskega katolištva in narodne zavesti
- Nik Trontelj: Pomen češčenja sv. Cirila in Metoda med slovenskimi izseljenci v 19. in 20. stoletju

14:15 - 14:30 RAZPRAVA

14:30 - 14:45 ODMOR

14.45 - 15.15 Družbeni pomen enciklike Slavorum Apostoli (Anton Stres, Rafko Valenčič); pogovor vodi: Boštjan Udovič

15.15 DRUGI PANEL (moderator: Simon Malmenvall)

- Anton Štrukelj: Apostola Slovanov - vzornika evangelizacije in ekumenizma
- Boštjan Udovič: Apostola Slovanov in vatikanski ostpolitik na prelomu v pohladnovojno ureditev

15:45 - 16:00 RAZPRAVA

16:00 - 16:15 ODMOR

16.15 TRETJI PANEL (moderator: Nik Trontelj)

Slovanski narodi danes

- Blaž Vrhnjak: Migracije izobraženih Slovanov: asimilacija ali širjenje slovanskega vpliva?
- s. Marija Šimenc: Predvidljivo in nepredvidljivo v nastajanju voditelja: česa nas uči sveta Ciril in Metod
- Simon Umek: Dosežek svobodne in demokratične Slovenije: pravica staršev do vzgoje otrok v skladu s svojim prepričanjem

17:00 - 17:15 RAZPRAVA

17:15 ZAKLJUČEK

MARTIN BELE

SPODNJA PANONIJA V 9. STOLETJU

Obdobje, ko je bil zahodni del Panonske nižine organiziran kot Spodnja Panonija se je raztezalo skozi skoraj celotno 9. stoletje. Omenjena državna tvorba je obstajala v sklopu (Vzhodno)frankovske države, njeni najpomembnejši politični voditelji pa so bili Ljudevit Posavski, Pribina in Kocelj. Čas vladavine slednjega je med drugim zaznamovala tudi prisotnost sv. Konstantina (Cirila) in Metoda, grških misijonarjev izvorno iz Soluna, ki sta primarno sicer delovala na Velikomoravskem. Po Cirilovi smrti je Metod z delom nadaljeval sam, kar je šlo izredno v nos salzburški duhovščini. Ta je na območju severno od Drave pred tem misijonarila že nekaj desetletij, Metoda pa zdaj smatrala za vsiljivca. Da bi v Salzburgu dokazali svoje pravice misijonariti na panonskem področju severno od Drave, je bil ok. leta 870 tam napisan tudi spis *Conversio Bagoariorum et Carantanorum*. Metod je na Velikomoravskem deloval do svoje smrti leta 885. Spodnjo Panonijo so ob koncu stoletja popolnoma uničili Madžari.

Ključne besede: Ciril, Metod, Spodnja Panonija, Kocelj, Pribina

LOWER PANNONIA IN THE 9TH CENTURY

The period during which the western part of the Pannonian Plain was organized as Lower Pannonia extended through almost the entire 9th century. This political entity existed within the framework of the (East) Frankish realm, and its most significant political leaders were Ljudevit of Posavina, Pribina, and Kocelj. The rule of the latter was, among other things, marked by the presence of St. Constantine (Cyril) and Methodius, Greek missionaries originally from Thessaloniki, who primarily carried out their mission in Great Moravia. After Cyril's death, Methodius continued the work alone, which greatly displeased the Salzburg clergy. Having carried out missionary activities in the territory north of the Drava for several decades, they now regarded Methodius as an intruder. In order to assert their missionary rights in the Pannonian lands north of the Drava, the treatise *Conversio Bagoariorum et Carantanorum* was composed in Salzburg around the year 870. Methodius continued his mission in Great Moravia until his death in 885. By the end of the century, Lower Pannonia was completely destroyed by the Hungarians.

Keywords: Cyril, Methodius, Lower Pannonia, Kocelj, Pribina

ALEŠ MAVER

NASPROTNIKI SVETIH BRATOV IN DRUGI ZAVIRALCI POKRISTJANJEVALNIH PROCESOV MED 7. IN 10. STOLETJEM

Prispevek bo za izhodišče vzel odnos med Konstantinom in predvsem Metodom ter tistimi posvetnimi oblastniki, ki so zavirali njuno (njegovo) misijonsko akcijo. Postavil jih bo v kontekst vladarskih nasprotovanj pokristjanjevalnim procesom v Evropi med 7. in 10. stoletjem. Spraševal se bo o podobnostih in razlikah med takšnimi oblastniki in zlasti o njihovih ciljih in motivih ter strukturnih ozadjih nasprotovanj. Posebno pozornost bo posvetil položaju na Bavarskem, v Karantaniji, na Moravskem, na Češkem in v izbranih skandinavskih okoljih. Osvetlil bo tudi različno dojemanje upiranja misijonskim akcijam v historiografskem izročilu.

Ključne besede: Konstantin in Metod, pokristjanjevanje v zgodnjem srednjem veku, vladarski mučenci, Svetopolk, Karantanija, Valtunk

OPponents OF SAINTS CYRIL AND METHODIUS AND OTHER OBSTACLES TO THE CHRISTIANIZATION PROCESSES BETWEEN THE 7TH AND 10TH CENTURIES

The paper will take as its starting point the relationship between Constantine and, above all, Methodius, and those secular rulers who hindered their (his) missionary activity. It will place them within the broader context of rulers' opposition to the processes of Christianization in Europe between the 7th and 10th centuries. The paper will explore similarities and differences among such rulers, focusing particularly on their goals, motives, and the structural backgrounds of their resistance. Special attention will be devoted to the situations in Bavaria, Carantania, Moravia, Bohemia, and selected Scandinavian contexts. The contribution will also shed light on the varying historiographical interpretations of resistance to missionary activity.

Keywords: Constantine and Methodius, Christianization in the Early Middle Ages, royal martyrs, Svatopluk, Carantania, Valtunk

SIMON MALMENVALL

TEMELJI RAZUMEVANJA CIRILA IN METODA V LUČI SLOVENSKEGA KATOLIŠTVA IN NARODNE ZAVESTI

Izhodišče tega prispevka je avtoriteta Franca Grivca (1878–1963), dolgoletnega profesorja eklesiologije in vzhodne teologije na ljubljanski Teološki fakulteti (1920–1963), ki vse do danes velja za največjega poznavalca Cirila in Metoda med slovenskimi izobraženci. Do svetih solunskih bratov je Grivec izražal tudi osebno občudovanje, zlasti v obdobju med in po drugi svetovni vojni. Pri njem so se prepletale ideje krščanske edinosti, slovenske vzajemnosti in slovenske narodne zavesti. V tem pogledu je nadaljeval in poglobil proces, ki ga je v slovenski kulturi sredi 19. stoletja, v času oblikovanja modernega slovenskega naroda, začel pedagog in mariborski škof Anton Martin Slomšek (1800–1862). Od tod se prispevek posebej posveča izvorom omenjenega Grivčevega vrednotenja, to je interpretacije vloge svetih bratov kot nosilcev jezikovne in verske samozavesti slovenskih prednikov. Pri takšnem razumevanju preteklosti in snovanju zelene prihodnosti, vključno z uvedbo slovenskega jezika v bogoslužje, sta na prehodu iz 19. v 20. stoletje izstopala frančiškan in jezikoslovec Stanislav Škrabec (1844–1918) ter škofijski duhovnik Ivan Vrhovnik (1854–1935). Slednji se je ob sklicevanju na zgled solunskih bratov zavzel tudi za ustanovitev Družbe svetih Cirila in Metoda, med različnimi plastmi javnosti razširjene in politično vplivne organizacije. Njeno poslanstvo je bila gradnja slovenskih šol in spodbujanje poučevanja slovenskega jezika na narodnostno mešanih območjih ob meji z nemškimi in italijanskimi prostorom.

Ključne besede: Ciril in Metod, Franc Grivec, Anton Martin Slomšek, Stanislav Škrabec, Ivan Vrhovnik, krščanska edinost, slovenska narodna zavest, Družba sv. Cirila in Metoda

FUNDAMENTALS OF UNDERSTANDING CYRIL AND METHODIUS IN THE LIGHT OF SLOVENIAN CATHOLICISM AND NATIONAL CONSCIOUSNESS

The starting point of this article is the authority of Franc Grivec (1878–1963), a long-time professor of ecclesiology and Eastern theology at the Faculty of Theology in Ljubljana (1920–1963), who is still considered the greatest expert on Cyril and Methodius among Slovenian intellectuals. Grivec also expressed personal admiration for the holy brothers of Thessaloniki, especially in the period between and after World War II. In his work, the ideas of Christian unity, Slavic solidarity and Slovenian national consciousness intertwined. In this regard, he continued and deepened the process that was initiated in Slovenian culture in the mid-nineteenth century, during the formation of the modern Slovenian nation, by the pedagogue and Bishop of Maribor Anton Martin Slomšek (1800–1862). From here, the article specifically focuses on the origins of Grivec's aforementioned evaluation, i.e. the interpretation of the role of the holy brothers as bearers of the linguistic and religious self-confidence of Slovenian ancestors. In this understanding of the past and the design of the desired future, including the introduction of the Slovenian language in liturgy, the Franciscan friar and linguist Stanislav Škrabec (1844–1918) and the diocesan priest Ivan Vrhovnik (1854–1935) stood out at the turn of the nineteenth century. Referring to the example of the Thessaloniki brothers, the latter also advocated the establishment of the Society of Saints Cyril and Methodius, a widespread and politically influential organization among various layers of the public. Its mission was to build Slovenian schools and promote the teaching of the Slovenian language in ethnically mixed areas along the border with German and Italian lands.

Key words: Cyril and Methodius, Franc Grivec, Anton Martin Slomšek, Stanislav Škrabec, Ivan Vrhovnik, Christian unity, Slovenian national consciousness, Society of SS. Cyril and Methodius

NIK TRONTELJ

POMEN ČEŠČENJA CIRILA IN METODA MED SLOVENSKIMI IZSELJENCI V 19. IN 20. STOLETJU

Prispevek želi ob primerih slovenskih izseljenskih skupnosti v ZDA, Egiptu, Argentini in Avstraliji predstaviti navzočnost in pomen češčenja svetih bratov Cirila in Metoda. Izbrani primeri obsegajo različna obdobja slovenskega izseljenstva: od izteka 19. stoletja do prve svetovne vojne, čas med obema vojnama in obdobje po drugi svetovni vojni. Kljub različnemu odnosu javnosti do svetih bratov med Slovenci v matični domovini in izseljenstvu v navedenih obdobjih, je vsem izbranim primerom skupin izseljencev skupno navdihovanje ob liku slovanskih apostolov. Po drugi svetovni vojni se je ob njima še naprej navdihoval zlasti protikomunistično usmerjeni del slovenskih izseljencev, ki je ostal zvest verskim idealom češčenja svetnikov in pripadnosti katoliški veri. Na splošno je češčenje Cirila in Metoda, po katerima so izseljenci v različnih obdobjih pogosto poimenovali ustanove slovenskega izseljenskega življenja, Slovence v tujini motiviralo k utrjevanju narodne in verske pripadnosti, socialnim dejavnostim, izobrazbi in duhovnemu ekumenskemu apostolatu.

Ključne besede: Ciril in Metod, izseljenci, češčenje, verska in narodna pripadnost, ekumenizem

THE MEANING OF VENERATION OF CYRIL AND METHODIUS AMONG SLOVENIAN EMIGRANTS IN THE 19TH AND 20TH CENTURIES

The article aims to present the presence and the meaning of the veneration of the holy brothers Cyril and Methodius, using the examples of Slovenian emigrant communities in the USA, Egypt, Argentina and Australia. The selected examples cover different periods of Slovenian emigration: from the end of the 19th century until the First World War, the interwar period and the period after the Second World War. Despite the different public attitudes towards Cyril and Methodius among Slovenes in their homeland and in emigration in the above-mentioned periods, all the selected examples of groups of emigrants share a common inspiration in the figure of the Slavic apostles. After the Second World War, Cyril and Methodius continued to inspire especially the anti-communist part of Slovenian emigrants, who remained faithful to the religious ideals of veneration of saints and adherence to the Catholic faith. In general, the veneration of Cyril and Methodius, after whom emigrants in different periods often named the institutions of Slovenian emigrant life, motivated Slovenians abroad to strengthen their national and religious belonging, social activities, education and spiritual ecumenical apostolate.

Key words: Cyril and Methodius, emigrants, veneration, religious and national belonging, ecumenism

ANTON ŠTRUKELJ

APOSTOLA SLOVANOV – VZORNIKA EVANGELIZACIJE IN EKUMENIZMA

Okrožnica *Slavorum apostoli* je posebno lepo ekumensko besedilo. Po eni strani je vsajeno v stično polje Vzhoda in Zahoda, po drugi strani pa kaže na povezavo med vero in kulturo; kaže na kulturo ustvarjajočo moč vere, ki ob srečevanju kultur povečuje svojo lastno globino in hkrati spoznava nove razsežnosti edinosti. Papež razlaga razmerje med dialogom in oznanjevanjem. Kaže, da je misijonarska dejavnost, oznanjevanje Kristusa vsem, ki ga ne poznajo, vedno potrebna, ker vsak človek od znotraj čaka na tistega, v katerem sta združena Bog in človek – na »Odrešenika ljudi«.

Tudi drugi papeži v novejših cerkvenih dokumentih močno poudarjajo izjemno vlogo svetih bratov Cirila in Metoda. »Apostola Slovanov« in sozavetnika Evrope se »kakor bisera bleščita v zgodovini vzhodnih kristjanov, ker sta se odlikovala kot neutrudna in neustrašena sejalca evangeljske resnice« (sv. Janez XXIII.). Njuna dediščina na verskem in cerkvenem ter kulturnem področju veličastno sije pred nami. Njuno sveto življenje in evangelizacijsko delovanje je pričevanje in zgled, kako naj si prizadevamo za »obnovitev edinosti«, »unitatis redintegratio«.

Ključne besede: vera, kultura, resnica, evangelizacija, obnovitev edinosti

THE APOSTLES OF THE SLAVS – MODELS OF EVANGELIZATION AND ECUMENISM

The encyclical *Slavorum Apostoli* is a particularly beautiful ecumenical text. On the one hand, it is rooted in the point of contact between East and West; on the other, it highlights the connection between faith and culture. It demonstrates the culture-forming power of faith, which, in encounters between cultures, deepens its own dimension while at the same time discovering new horizons of unity. The Pope explains the relationship between dialogue and proclamation, showing that missionary activity—proclaiming Christ to all who do not know him—remains always necessary, for every person inwardly longs for the One in whom God and man are united: the "Savior of mankind."

Other popes, too, in more recent Church documents, strongly emphasize the extraordinary role of Saints Cyril and Methodius. The "Apostles of the Slavs" and co-patrons of Europe "shine like pearls in the history of the Eastern Christians, for they distinguished themselves as tireless and fearless sowers of the truth of the Gospel" (St. John XXIII). Their legacy in the religious, ecclesial, and cultural spheres shines magnificently before us. Their holy life and missionary work stand as a testimony and model of how we should strive for the "restoration of unity" (*unitatis redintegratio*).

Keywords: faith, culture, truth, evangelization, restoration of unity

BOŠTJAN UDOVIČ

APOSTOLA SLOVANOV IN VATIKANSKI OSTPOLITIK NA PRELOMU V POHLADNOVOJNO UREDITEV

Leta 1985 je papež Janez Pavel II objavil papeško encikliko Apostola Slovanov, ki je bila prelomna v več pogledih, tudi v političnem razumevanju Evrope in ustvarjanju ter grajenju takratne Evropske unije. Četudi velja, da je enciklika per definitionem predvsem verski dokument, pa lahko omenjeno encikliko povežemo tudi s politiko Svetega sedeža do t. i. vzhodnih držav (znano kot vatikanska ostpolitik), sočasno pa tudi s poskusom imprimatura Svetega sedeža za razširitev (do tedaj še samo ideje) Evropske unije tudi na države vzhodne Evrope. V našem prispevku bomo osvetlili nekaj izhodišč, ki so privedla do nastanka enciklike, sočasno pa tudi nekaj poudarkov iz enciklike, ki nakazujejo na idejo ustvarjanja nove – razširjene Evrope, v kateri bodo vse države zastopane na enakopravni osnovi.

Ključne besede: vatikanska ostpolitik, enciklika Apostola Slovanov, ideja enotne Evrope, razvoj Evropske unije

THE APOSTLES OF THE SLAVS AND THE VATICAN OSTPOLITIK AT THE TRANSITION TO THE POST-COLD WAR ORDER

In 1985, Pope John Paul II published the papal encyclical *Slavorum Apostoli*, which was groundbreaking in several respects, including in its political understanding of Europe and in the shaping and building of what would become the European Union. Although an encyclical is by definition primarily a religious document, this particular text can also be linked to the Holy See's policy toward the so-called Eastern Bloc states (known as the Vatican Ostpolitik), as well as to the Holy See's attempt to grant an imprimatur to the then still only conceptual idea of extending the European Union to the countries of Eastern Europe. In our contribution, we will highlight some of the premises that led to the drafting of the encyclical, as well as certain emphases within it that point to the idea of creating a new, expanded Europe, in which all states would be represented on an equal footing.

Keywords: Vatican Ostpolitik, *Slavorum Apostoli* encyclical, idea of a united Europe, development of the European Union

BLAŽ VRHONJAK

MIGRACIJE IZOBRAŽENIH SLOVANOV: ASIMILACIJA ALI ŠIRJENJE SLOVANSKEGA VPLIVA?

V sodobnem globaliziranem svetu se številni izobraženi Slovani selijo v druge kulturne in gospodarske sfere v iskanju boljših priložnosti. Čeprav migracija pogosto vodi v asimilacijo, se hkrati odvijajo procesi kulturnega in gospodarskega vplivanja na nova okolja. Prisotnost balkanskih restavracij, trgovin in prilagajanje ponudbe v supermarketih v neslovanskih okoljih kaže na to, da izseljenci ne samo izgubljajo svoje identitete, temveč jo tudi vnašajo v nove družbe. Poleg tega lahko slovanski izseljenci ustvarjajo tržišča za proizvode, kot je npr. Argeta (Atlantic Grupa), v novih okoljih, kjer jih nato začno uporabljati tudi lokalni prebivalci. Prav tako diaspora odpira vrata poslovnim in znanstvenim sodelovanjem med državami izvora in sprejemnimi državami.

Ključne besede:

slovanska diaspora, globalizacija, kulturni vpliv, gospodarske priložnosti, migracije

MIGRATIONS OF EDUCATED SLAVS: ASSIMILATION OR EXPANSION OF SLAVIC INFLUENCE?

In today's globalized world, many educated Slavs migrate to other cultural and economic spheres in search of better opportunities. Although migration often leads to assimilation, processes of cultural and economic influence on new environments occur simultaneously. The presence of Balkan restaurants, shops, and the adaptation of supermarket offerings in non-Slavic settings shows that emigrants not only lose aspects of their identity but also bring it into new societies. Moreover, Slavic emigrants can create markets for products such as Argeta (Atlantic Grupa) in new environments, where they are then adopted by local populations. The diaspora likewise opens doors to business and scientific collaborations between countries of origin and host countries.

Keywords: Slavic diaspora, globalization, cultural influence, economic opportunities, migration

SIMON UMEK

DOSEŽEK SVOBODNE IN DEMOKRATIČNE SLOVENIJE: PRAVICA STARŠEV DO VZGOJE OTROK V SKLADU S SVOJIM PREPRIČANJEM

Spoznanje, da je sveta vera luč, materni jezik pa ključ do zveličavne narodove omike, se kaže v prizadevanjih svetih bratov Cirila in Metoda pri podajanju krščanstva slovanskim deželam. Za solunska patrona Evrope značilno pristno oznanjevanje božje besede obrodi sadove le z odprtimi in iskrenimi dialogom. Posredovanje vesele novice odrešenja, namenjene vsem, tudi malim in preprostim, je daleč od širjenja vere z ognjem in mečem. Če bi Jezusovi učenci ponesli evangelijskega dobrega, usmiljenega, humanosti do skrajnih meja sveta s silo, bi od tega ostal zgolj zgodovinski spomin na krutost nekega časa. Ta nam razodeva nasprotno: apostoli so z zadnjimi dihi klicali odpuščanja za njihove rablje. Zavedanje, da lahko beseda v iskrivem dialogu spreminja človeška srca, ni prizaneslo niti apostoloma Slovanov. Tako se je še enkrat več pokazalo, da je besedo (in svobodo) mogoče omejiti le s silo. V povojni ustavi deklariran ideal verskega liberalizma ni preprečil njegovega izгона iz našega šolskega prostora. Nasprotno, zanj je bil celo povod. Priznanje, da verske svobode ni mogoče doseči z njenim zanikanjem, je (zaenkrat) prezahtevna naloga tudi za slovensko ustavno sodišče. Kaj je torej ratio šolske prepovedi konfesionalnega pouka v svobodni Slovenije, v praksi manifestirane kot v preteklem enoumju zaukazanega izrivanja verujočih iz edukacijskega diskurzua?

Ključne besede: verska svoboda, nevtralnost šolskega prostora, Evropsko sodišče za človekove pravice, doktrina stare decisis, načelo sorazmernosti

AN ACHIEVEMENT OF FREE AND DEMOCRATIC SLOVENIA: THE RIGHT OF PARENTS TO RAISE THEIR CHILDREN IN ACCORDANCE WITH THEIR CONVICTIONS

The realization that holy faith is light, while the mother tongue is the key to the salvific cultivation of a nation, is reflected in the efforts of Saints Cyril and Methodius to bring Christianity to the Slavic lands. For the Thessalonian patrons of Europe, authentic proclamation of the Word of God bore fruit only through open and sincere dialogue. The transmission of the Good News of salvation, intended for all—including the small and simple—was far removed from spreading the faith by fire and sword. Had the disciples of Jesus carried the Gospel of goodness, mercy, and humanity to the ends of the earth by force, what would remain would merely be a historical memory of the cruelty of an age. Instead, it reveals the opposite: the apostles, with their last breaths, called for forgiveness for their persecutors.

The awareness that the Word, in lively dialogue, can transform human hearts did not pass by the Apostles of the Slavs either. Once again, it became clear that the Word (and freedom) can only be constrained by force. In the postwar constitution, the declared ideal of religious liberalism did not prevent its exclusion from our educational sphere. On the contrary, it even became the pretext for such exclusion. The recognition that religious freedom cannot be achieved by its denial remains, for the time being, a task too demanding even for the Slovenian Constitutional Court. What, then, is the ratio behind the prohibition of confessional instruction in the schools of free Slovenia, which in practice manifests itself as the imposed exclusion of believers from educational discourse, much like in the former era of ideological uniformity?

Keywords: religious freedom, neutrality of the school environment, European Court of Human Rights, stare decisis doctrine, principle of proportionality

S. MARIJA ŠIMENC

VEČPLASTNOST NASTAJANJA VODITELJA IN VODITELJSKA AKTUALNOST SV. CIRILA IN METODA ZA DANAŠNJI ČAS

Nastanek voditelja je večplasten pojav, ki ga razumemo na več načinov. Za uvod predstavimo potrebo po dobrem gospodarju in izhodiščni socio-kulturni model večplastne vse-povezanosti dejavnikov nastajanja človeka in tudi voditelja. V jedru analize si bomo ogledali tri plasti dejavnikov: osebnostnega v povezavi z duhovnim ter ob tem Olsonov model verskega voditelja; kulturni dejavnik, posebno s perspektive značilnosti slovenske kulture; časovni dejavnik po teoriji Roberta J. Clintona o nastajanju voditelja skozi tek življenja. Ob pogledu na sv. Cirila in Metoda in v trianguliranju naštetih perspektiv bomo primerjali predstavljene sheme z voditeljskima likoma svetih Cirila in Metoda, nakazanima v encikliki sv. Janeza Pavla II., Slavorum apostoli. V zaključnem delu bomo oblikovali kritični razmislek ter operativne predloge.

Ključne besede: nastajanje voditelja, modeli, primerjava s Cirilom in Metodom, operativni predlogi

THE MULTIFACETED FORMATION OF LEADERSHIP AND THE CONTEMPORARY RELEVANCE OF SAINTS CYRIL AND METHODIUS AS LEADERS

The emergence of a leader is a multifaceted phenomenon that can be understood in several ways. As an introduction, we present the need for a good steward and an initial socio-cultural model of the multi-layered interconnectedness of factors in the formation of a person—and of a leader. At the core of the analysis, we will examine three layers of factors: the personal dimension in connection with the spiritual, including Olson's model of the religious leader; the cultural factor, especially from the perspective of the characteristics of Slovenian culture; and the temporal factor, according to Robert J. Clinton's theory of leadership formation over the course of life. Looking at Saints Cyril and Methodius and triangulating the perspectives mentioned, we will compare the presented frameworks with the leadership figures of Cyril and Methodius as outlined in John Paul II's encyclical *Slavorum Apostoli*. In the concluding section, we will provide a critical reflection and propose operational suggestions.

Keywords: leadership formation, models, comparison with Cyril and Methodius, operational proposals

ANTON STRES

Zasl. prof. ddr. Anton Stres (1942), upokojeni ljubljanski nadškof, teolog in filozof, dolgoletni predavatelj na Teološki fakulteti v Ljubljani, sodi med najbolj priznane mislece pri nas. Ukvarja se s sodobnimi družbenimi vprašanji in je med drugim strokovnjak na področju odnosov med Cerkvijo in državo. V svoji akademski karieri je napisal 18 knjig in brošur ter več kot 300 znanstvenih in strokovnih razprav in poljudnih člankov v različnih revijah in časopisih.

Emeritus Professor Dr. Dr. Anton Stres (born 1942), retired Archbishop of Ljubljana, theologian and philosopher, and long-time lecturer at the Faculty of Theology in Ljubljana, is considered one of the most respected thinkers in Slovenia. He deals with contemporary social issues and is, among other things, an expert in the field of Church-state relations. Over the course of his academic career, he has written 18 books and brochures, as well as more than 300 scholarly and professional studies and popular articles in various journals and newspapers.

RAFKO VALENČIČ

Zasl. prof. dr. Rafko Valenčič (1937), pastoralni teolog in duhovnik, velja za velikega poznavalca papeških okrožnic, saj je pri založbi Družina kar 41 let urejal zbirko Cerkveni dokumenti (1981-2022). Prevedel je mnogo papeških družbenih enciklik. Vsa leta svojega strokovnega delovanja je bil v stalnem stiku s Svetim sedežem in je od blizu sledil delovanju rimskih papežev od druge polovice prejšnjega stoletja naprej.

Emeritus Professor Dr. Rafko Valenčič (born 1937), a pastoral theologian and priest, is considered a great connoisseur of papal encyclicals, as he edited the collection Church Documents (Cerkveni dokumenti) for the Družina publishing house for as many as 41 years (1981-2022). He translated numerous papal social encyclicals. Throughout all the years of his professional work, he maintained constant contact with the Holy See and closely followed the work of the Roman pontiffs from the second half of the last century onward.

ORGANIZACIJSKI ODBOR

prof. ddr. BOŠTJAN UDOVIČ

Center za primerjalnopravne raziskave
Univerza v Ljubljani
Kardeljeva pl. 5
1000 Ljubljana
bostjan@udovic.eu

doc. dr. NIK TRONTELJ

Katoliški inštitut
Teološka fakulteta, Univerze v Ljubljani
nik.trontelj@kat-inst.si
nik.trontelj@teof.uni-lj.si

doc. dr. MITJA STEINBACHER

Dekan
Fakulteta za pravo in ekonomijo
Katoliški inštitut
mitja.steinbacher@kat-inst.si

doc. dr. URŠKA LAMPRET

Prodekanja za študijske zadeve
Fakulteta za pravo in ekonomijo
Katoliški inštitut
urska.lampret@kat-inst.si

Katoliški inštitut
Fakulteta za pravo in ekonomijo

+386 40 456 600

Krekov trg 1, Ljubljana

contact@kat-inst.si